

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ברכות -

פרק שישי

ברכות הנהנין

סוגיה כג: מי שלקות ומיצי פירות

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

סוגיה כג: מי שלקות ומיצי פירות

רקע

סוגייתנו ייחודית בין הסוגיות העוסקות בגדרי ברכת הפירות והירקות. בכל הסוגיות העוסקות בפרי העץ ובפרי האדמה למדנו על פירות העץ ופירות האדמה שמסיבות שונות אין מברכים עליהם את ברכתם המקורית. סוגייתנו עוסקת במים, שאינם פרי האדמה, ואף על פי כן כיוון שהם התבשלו עם ירקות, מברכים עליהם "בורא פרי האדמה".
דין מי שלקות מתנגש עם הדין שעל "דובשא דתמרי" מברכים "שהכל" [לח.]. כיצד יכול להיות שעל מיצי פירות מברכים "שהכל", ועל מים שהתבשלו עם ירקות מברכים "בורא פרי האדמה"?

מקורות

- א. גמ' לט. "אמר רב פפא פשיטא לי מיא דסלקא... למתוקי טעמא עבדי לה שמע מינה"
לח. "ואמר מר בר רב אשי האי דובשא דתמרי... ורבי יהושע פוטר"
ב. תוס' לח. ד"ה האי, לט. ד"ה מיא
רי"ף כז.; "ומיא דסילקא ומיא דליפתא... ככולהו שלקי דמיין"
תלמידי רבינו יונה ד"ה ומיא
רא"ש סי' יח
רשב"א לח. ד"ה דבש, "אלא משמע דטעמא קא דרשינן... אין מברכין עליהן אלא שהכל"
ריטב"א ד"ה פשיטא לי
הל' ברכות לריטב"א פרק א סי' לו
רמב"ם הל' ברכות פ"ח הל' ד
ג. ברכה על קני סוכר
תוס' לו: ד"ה ברטיבא
רמב"ם הל' ברכות פ"ח ה"ה, והגהות מיימוניות אות ט [במהד' פרנקל אות כ]
טור סי' רב, "ועל הסוכר כתב בה"ג... ודאי זה פריין ומברכין עליו בורא פרי העץ"
ד. שו"ע סי' רב סע' ח-יא, טו, משנה ברורה, ושער הציון אות נד
סי' רה סע' ב-ה, ומשנה ברורה

רשב"א לח. ד"ה דבש

...אלא משמע דטעמא קא דרשינן, דכיון דלא חאיל נלשיטת רבי יהושע במשנה בתרומות] שם תרומה אסחיטת הפירות לבד מיין ושמן, שמע מינה דלא חשוב משקה אלא זיעה בעלמא, וחומץ סתוניות נמי כטעמא דאמרן. ולא דמיא למיא דשלקי ומיא דשיבתא, דהנהו כיון דרוב אכילתן הוא על ידי שליקה - מי שליקתא כמותן, הא כל מידי דלית דרכיה למשלקות ולא למסחטיה אלא למיכליה בעיניה - בהנהו לא אמרינן שיהו מימיהון כהן. והא דקא כאיל הכא ושאר כל מי פירות, לאו פירות

שדרכן לישלק קאמר אלא כעין תפוחים ותמרים שדרכן ליאכל חיים ובעין קאמר כרמונים וענבים וכיוצא בהן, ומכל מקום שמעינן מיהא דיין תפוחים ורמונים אין מברכין עליהן אלא שהכל...

ר"ט ב"א ד"ה פשיטא לי

פשיטא ליה מייא דסלקא כסלקא. יש מפרשים דכי היכי דמברך אכלהו שלקי בורא פרי האדמה הכא נמי במיא דידהו מברך בורא פרי האדמה. והאי פירושא ליתא, דמי עדיף מדובשא דתמרי דהוא גוף התמרים דאמרינן לעיל דמברך שהכל. ועוד דאפילו בגרילידי דלפתא דפרמינהו פירמי זוטרי, הוה סלקא דעתך לברך שהכל אף על פי שהוא גוף הלפתות ממש, אי לאו משום דרב יהודה דלאמתוקי טעמא עביד הכי. ועוד דאפילו בשלקות גופייהו פליגי אמוראי לעיל אי קיימי במילתייהו או לא, מימיהן מיבעיא. אלא ודאי הכי פירושא דאם בירך על השלקות בורא פרי האדמה נפטרו מימיהן באותה ברכה, ואפילו בשאין המים טפלים להם, ודין הוא שאם יש כאן פירות ויש כאן סחיטתן ובירך על הפירות שיפטרו מימיהן, כיון דמגופייהו נינהו. ומשום הכי פשיטא ליה לרב פפא אבל מיא דשיבתא מיבעיא ליה, שהוא עשב שנותנין מעט בקדרה למתק בעלמא ולא לאכלו, ובלע"ז אני"ס, אי למתוקי טעמא עבדי ליה ומכי שליק ליה בטיל ליה אגב מיא ותו לא חזי לברוכי עליה, וכיון דכן לא מיפטרי מיא דידיה בברכה דידיה [אלא מברך עליהן שהכל], או דילמא לעבורי זוהמא דידיה שליק ליה ואיהו מתכשר בשליקה וחזי למיכל, וכיון דחזי למיכל חזי לברוכי עליה, וכיון דכן מיפטרי מיא דידיה בברכה דברך עליה.

הל' ברכות לריטב"א פרק א' ס"ו לו

האוכל מרק הירקות לבדו מברך שהכל כאוכל משקה פירות, ואם אכלו עם הירקות הדבר פשוט שנפטר שהרי הירקות הם עיקר, ולא עוד אלא אפילו אכל הירקות תחילה בברכתם בורא פרי האדמה ואחר כך המרק נפטר בברכת הירקות כיון שהיו מגופן ממש, ואף על פי שאין ברכותיהן שוות וברכת בורא פרי האדמה אינה פוטרת ברכת שהכל, בכאן נידון כגוף אחד וממין אחד, ושזוהו שאמרו מיא דכלהו שלקי ככלהו שלקי.

טור ס"ו רב

ועל הסוכר כתב בה"ג בורא פרי העץ, והרמב"ם ז"ל כתב קנים מתוקין שסוחטין אותן ומבשלין מימיהן עד שיקפו וידמו למלח, כל הגאונים כתבו שמברך בורא פרי האדמה ויש אומרים בורא פרי העץ, וכן אומרים המוצץ אותן קנים מברך בורא פרי האדמה, ואני אומר שאין זה נקרא פרי ומברכין עליהם שהכל לא יהא דבש של אלו הקנים שנשתנה על ידי האור גדול מדבש תמרים דלא נשתנה על ידי האור ומברכין עליו שהכל. ואפשר להשיב על דבריו שאינו דומה לדבש תמרים, שהתמרים הן פרי ונטעי להו אדעתא לאוכלם הלכך כשנשתנו נשתנית ברכתן מידי דהוה אכל הפירות שמברכים על משקין היוצאין מהם שהכל חוץ מהיין והשמן, אבל אלו הקנים שאינן ראויין לאכילה ועיקר נטיעתן על דעת הדבש ודאי זה פריין ומברכין עליו בורא פרי העץ.

הסבר הסוגיה

אמר רב פפא: פשיטא ליה מיא דסלקא כסלקא... מיא דכולהו שלקי ככולהו שלקי.

[גמ' לט.]

ואמר רב בר רב אשי: האי דובשא דתמרי מברכין עלויה שהכל נהיה בדברו, מאי טעמא? זיעה בעלמא הוא.

[גמ' לח.]

הגמ' אומרת שמי שלקות כשלקות. מפרשים הרי"ף ורוב הראשונים, שכמו שמברכים על שלקות "בורא פרי האדמה", כך מברכים גם על מים שהתבשלו בהם ירקות "בורא פרי האדמה".

דין זה קשה מאוד להבנה, וכבר התקשו בו הראשונים. דבש הזב מהתמרים הוא "זיעה בעלמא", ומברכים עליו "שהכל", ואילו על מי שלקות מברכים בורא פרי האדמה! ? ההגיון הפשוט הוא הפוך!

הראשונים מתרצים תמיהה זו בדרכים שונות:

תלמידי רבינו יונה [כו: ד"ה ומיא] מסבירים שיש הבדל בין דבש תמרים שהשתנה לגריעותא למי שלקות שהשתנו לעילויא. דבש תמרים השתנה לגריעותא, שהרי בתחילה היה תמרים וכעת רק דבש, ולפיכך מברכים עליו רק "שהכל". את דבריהם של תלמידי רבינו יונה שמי שלקות השתנו לעילויא ניתן לפרש בשתי דרכים: א. בתחילה היו מים סתם וכעת יש בהם טעם של ירקות¹. ב. השלקות עצמם השתנו לעילויא [או לפחות לא לגריעותא] בבישולם².

הרא"ש [סי' יח] מסביר את החילוק בין מיצי פירות למי שלקות בדרך אחרת, ולדעתו למי שלקות עדיפות אובייקטיבית על מיצי פירות. מים שבישלו בהם ירקות קולטים את טעם הירקות, ולכן ברכתם כברכת הירקות, ואילו במיצי פירות אין את הטעם של הפרי, ולכן ברכתם "שהכל". על פי סברא זו מוסיף הרא"ש: "ואפשר שאם בשל הפרי ונכנס טעם הפירות במים מברך עליהן בורא פרי העץ"³.

הרשב"א [ד"ה דבש] חולק גם על תלמידי רבינו יונה וגם על הרא"ש. לדעתו, החילוק אינו בין מבושל לבין סחוט אלא בין דבר שדרכו בכך לבין דבר שאין דרכו בכך. אין דרך לסחוט פירות כדי לשתות את מימיהם וכן אין דרך לבשל פירות, ולכן מברכים על מיצי פירות ועל מים שבישלו בהם פירות "שהכל". דרך לבשל ירקות "ורוב אכילתם הוא על ידי שליקה", ולכן "מי שליקתן כמותן" ומברכים עליהם "בורא פרי האדמה". על פי שיטת הרשב"א נראה שבזמננו יש לברך על מיץ תפוזים "בורא פרי העץ", שהרי רגילים לסחוט תפוזים, ואף ישנם זנים מסוימים שמגדלים אותם לצורך סחיטה בלבד⁴.

¹ לפי דרך זו מתחדש חידוש גדול, למרות שמיצי הפירות חשובים ממי השלקות, ולמרות שבמיצי פירות יש יותר טעם פרי מבמי שלקות, אף על פי כן, כיוון שמי שלקות השתנו לעילויא ומיצי פירות השתנו לגריעותא, מברכים על מיצי פירות "שהכל" ועל מי שלקות "בורא פרי האדמה".

² כך משמע מדבריו לגבי שכר שעורים.

³ מהלשון "אפשר" משמע שהרא"ש הסתפק בדין זה. הב"ח [סי' רב סע' ז ד"ה ואם] והט"ז [שם סק"ט] מדייקים מהטור [סי' רה] שהרא"ש לא הסתפק בדין זה, והם מסבירים את הלשון "אפשר". רבי עקיבא איגר [על הט"ז שם] סובר שלא ניתן לדייק מדברי הטור, שכן הספק הוא אם הדין שמי שלקות כשלקות נאמר רק בירקות או גם בפירות האילן. ניתן להבין שספקו של הרא"ש הוא בהבנת הגרי"ד סולובייצ'יק ש"צורת הפרי" הוא דין בירקות ולא בפירות [ראה לעיל עמ' 78].

⁴ כך כותב החזון איש [סי' לג סע' ה ד"ה ויש], ועיין בספקות שהוא מסתפק בדין זה.

דין מי שלקות שברכתם "בורא פרי האדמה" סותר לכאורה גם דין המפורש בגמ' במסכת בבא בתרא [צו:] שמברכים "שהכל" על שכר תמרים ושכר שעורים. מפני שתירה זו מצמצמים הראשונים את הדין שמברכים "בורא פרי האדמה" על מי שלקות. תלמידי רבינו יונה [כז: ד"ה ומיא] מפרשים שמי שלקות הם אוכל, שהרי דרך לאוכלם עם פת כפי שאוכלים את השלקות עצמן, וכיוון שלא יצאו מתורת אוכל מברכים עליהם את ברכת השלקות, אבל שכר הוא משקה ולכן ברכתו "שהכל"⁵. הרא"ש [שו"ת כלל ד סי' טו] מפרש: "עיקר בישולם [של השעורים שמכניס מהם שכר] בשביל המים, ואינן נמשכין אחר השעורים. ולא דמי למיא דשלקי; דהנך עיקר בישולם בשביל הירקות, הלכך, כיון שנתנו הירקות טעם בהם, הולכים אחר הטעם"⁶. בשכר מבשלים את השעורים כדי שיתנו טעם במים, וממילא המים הם העיקר ומברכים "שהכל" כברכת המים. בישול ירקות במים הוא לצורך הירקות ולא לצורך המים, וכיוון שהמים נגררים אחר הירקות ומקבלים את טעמם מברכים על המים כ"ברכת הירקות"⁷.

הרמב"ם [פ"ח ה"ג] חולק על דברי הרא"ש הללו ופוסק להפך: "ירקות שדרכן להשלק, שלקן מברך על מי שלק שלהן בורא פרי האדמה, והוא ששלקן לשתות מימיהן, שמי שלקות כשלקות במקום שדרכן לשתותן". כשדרך לשתות את מי השלקות, טעם הירקות הנבלע בהם נותן להם שם פרי האדמה, אך כשאין דרך לשתותם או שבישלו בהם לצורך הירקות בלבד, אין להם שם פרי וברכתם "שהכל".

יש שתי שיטות נוספות בראשונים, שלפיהן אין סתירה בין דין מיצי פירות לבין דין מי שלקות, אחת מפרשת את דין "דובשא דתמרי" בצורה שאינה סותרת את דין מי שלקות, והשנייה מפרשת את דין מי שלקות בצורה שאינה סותרת את דין מיצי פירות. בעל הלכות גדולות [פרק ששי עמ' סט] סובר שדובשא דתמרי הם תמרים ששורים אותם במים, ודבש התמרים זב לתוכם, ולכן ברכתם "שהכל"⁸. משמע מדבריו שעל מיצי פירות מברכים "בורא פרי העץ", וכן ניתן לומר שלשיטתו גם על מי פירות מבושלים מברכים "בורא פרי העץ".

הרא"ה [לט. ד"ה וכתב רבנו ז"ל ומיא דסילקא] והריטב"א [ד"ה פשיטא לי, והל' ברכות לריטב"א פרק א סי' לו] מפרשים שכוונת הגמ' באומרה "מיא דסלקא כסלקא" היא, שלמרות שעל מיא

⁵ גם המרדכי [סי' קכה] מפרש כך את הבדל בין מי תותים ומי תפוחים לבין מי שלקות.

⁶ הסבר זה אינו תואם את דברי הרא"ש בפסקים, וכבר עמד על כך הדרכי משה [סי' רה אות ב].

⁷ הראשונים מקשים רק משכר שעורים ולא משכר תמרים. נראה לומר שהם נתנו דוגמא אחת אך הקושיה היא גם משכר תמרים. אמנם הסבר זה קשה מאוד בלשון הרא"ש בפסקיו [סי' יב]: "ושכר העשוי מן התמרים או שכר שעורים מברכים עליו שהכל כדאיתא בפרק המוכר פירות. ואם תאמר בשכר שעורין אמאי מברכין שהכל והלא השעורים עיקר ומשתני לעלויא". נראה להסבירו על פי הב"ח [סי' רד סע' ה ד"ה שכר] והמגן אברהם [שם סק"ט] המבארים שבשכר מפיקים מהשעורים ומתמרים את האלכוהול ולא מרגישים את טעמם, ולכן אין בהם דין מי שלקות. קושיית הרא"ש היא רק מפני שהשעורים עיקר מחמת הדין "שכל שיש בו חמשת מיני דגן מברכים עליו".

⁸ לשון הבה"ג: "דובשא דתמרי דתארו להו מיתרא שהכל". הראשונים [תוס' לת. ד"ה האי, רא"ש סי' יב] מצטטים את הבה"ג "שנתן לתוכן מים". עיין ברא"ש [שם] שעל פי פירושו הסבר הבה"ג אינו מיישב את דין מי שלקות.

דסלקא אמורים לברך "שהכל", ולמרות שברכת "בורא פרי האדמה" אינה פוטרת ברכת "שהכל", האוכל סלקא עם המים שהתבשלו בהם, מברך על הסלקא ופותר את המים. המים שהתבשלו בהם הירקות נגורים אחר הירקות ונפטרים בברכתם. האוכל את מי השלקות בעינם מברך עליהם "שהכל", כשם שהשותה מיצי פירות מברך עליהם "שהכל".

הרמב"ם לומר מדין דבש תמרים, שמברכים על סוכר "שהכל". כותב הרמב"ם [פ"ח ה"ה]: "הקנים המתוקים שסוחטין אותן ומבשלין מימיהן עד שיקפא וידמה למלח... אני אומר שאין זה פרי ואין מברכין עליו אלא שהכל, שלא יהיה דבש אלו הקנים שנשתנה על ידי אור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה על ידי האור ומברכין עליו שהכל".

הרמב"ם כתב את פסקו כנגד שיטת הגאונים שנחלקו אם מברך על סוכר בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה. מסביר הטור [סי' רב] את שיטת הגאונים, שסוכר אינו דומה לדבש תמרים. התמרים אינם מיועדים לצורך הדבש ולכן הדבש הוא זיעה בעלמא, אבל הקנים מיועדים לצורך עשיית סוכר ולכן מברכים עליהם "בורא פרי העץ".

הטור סובר שההבדל בין יין ושמן לבין דובשא דתמרי הוא, שענבים וזיתים מיועדים ליין ולשמן ואילו תמרים אינם מיועדים לדבש. קני הסוכר מיועדים לעשיית סוכר, ולכן דינם כיוין ושמן⁹. הרמב"ם סובר שכל משקה היוצא מפירות מוגדר כזיעה בעלמא, חוץ מענבים וזיתים שבהם יש גזרת הכתוב שמשקים היוצאים מהם כמותם [כך מפורש בגמ' בחולין קכ:]¹⁰.

סיכום

נחלקו הראשונים מתי מברכים "בורא פרי האדמה" על מים שהתבשלו בהם ירקות: רא"ש בפסקים: בכל בישול הנותן טעם במים, מברכים על המים "בורא פרי האדמה". רא"ש בתשובה: רק בבישול המיועד לצורך הירקות. רשב"א: רק במין שדרכו בבישול. רמב"ם: רק במין שדרכו בבישול, ורק כשמבשל לצורך המים. רא"ה, ריטב"א: על מים שהתבשלו בהם ירקות מברכים "שהכל".

⁹ החזון איש [סי' לג סע' ה"ה עור' יש לומר] רוצה להוכיח מכאן שהטור מודה לסברת הרשב"א, שמברכים "בורא פרי העץ" על מיצי פירות שדרך העולם לסוחטם. וזאת כנגד שיטת המשנה ברורה [סי' רה סק"ד, ושער הציון אות כא] שהרא"ש חולק על הרשב"א [הוא דוחה את האפשרות לחלק בין קני סוכר שאינם ראויים לאכילה לבין פירות שעומדים גם לאכילה וגם לסחיטה].

¹⁰ הסבר זה הוא על פי דברי הבית יוסף [סי' רב סע' טו ד"ה והרמב"ם] הכותב שדברי הטור הם דברי טעם, אך הרמב"ם אינו מקבלם וחולק על הגאונים בשתי נקודות: א. המוצץ קני סוכר מברך "שהכל" מפני שאינם פרי. ב. על הסוכר שעושים ממימיהם מברכים "שהכל", מפני שדבש היוצא מקני סוכר על ידי האש אינו עדיף מדבש תמרים ושניהם אינם אלא זיעה בעלמא. ניתן לפרש שהרמב"ם מסכים לדברי הטור, שעל מיץ היוצא מפרי העומד לסחיטה בלבד מברכים "בורא פרי העץ", אך קני סוכר מיועדים גם לאכילה, כפי שמעיד הכסף משנה: "אני אומר שאילו היו קנים הללו נמצאים בארצות של הטור לא היה טוען כן, שבמקום שנמצאים מוכרים מהם לאלפים ולרבבות למצוץ אותם, והרי המים היוצאים מהם כשאר מי פירות".

נחלקו הראשונים מתי מברכים על מיצי פירות "שהכל":
 הרמב"ם, הרא"ש, הרא"ה והריטב"א מפרשים שמברכים "שהכל" על כל מיצי פירות,
 חוץ ממיץ ענבים ושמן. הרשב"א סובר שאם דרך לסוחטם מברך עליהם "בורא פרי העץ",
 ומבעל הלכות גדולות משמע שמברכים "בורא פרי העץ" על כל מיצי פירות שאינם
 מעורבים במים.

הלכה

בסימן רה [סע' ב-ג] מנסח השו"ע את ההלכה לגבי ירקות בהתאמה לשיטתו של הרא"ש
 בפסקיו: "על המים שבישלו בהם ירקות מברך הברכה עצמה שמברך על הירקות... אם
 סחטן אינו מברך על אותם משקין אלא שהכל". משמע מהשו"ע, שעל כל מים שהתבשלו
 בהם ירקות מברך "בורא פרי האדמה", ועל כל סחיטת פירות מברך "שהכל".

בסימן רב [סע' י] פוסק השו"ע לגבי פירות: "פירות ששראן או בשלן במים... אינו מברך
 על אותם המים אלא שהכל, והרא"ש כתב דאפשר שאם נכנס טעם הפרי במים מברך בורא
 פרי העץ". משמע מדבריו שאינו מכריע בין פסק הרשב"א לבין פסק הרא"ש.

מהגר"א משמע שהשו"ע הכריע כשיטת הרא"ש, אך המשנה ברורה [בשער הציון סי' רב אות
 נד] מסתפק אם השו"ע פוסק כרא"ש או שהשו"ע לא הכריע בין שיטת הרשב"א לשיטת
 הרא"ש, ופסקו [בסי' רה סע' ג] לברך "שהכל" על משקה שסחטו מירקות הוא מפאת הספק¹¹.

כמו כן, חושש המשנה ברורה [סי' רה סק"י] גם לשיטת הרא"ש בתשובותיו, שמברכים על
 מי שלקות "בורא פרי האדמה" רק כששלקן כדי לאכול את הירקות.

המשנה ברורה [סי' רב סקנ"ד] מוסיף פסק נוסף, שהאוכל ירקות עם מי שלקות, אף אם
 אוכל ירקות שאין דרכם להישלק, מברך על הירקות ואין צריך לברך על הנוזל. לדעתו יש
 לפסוק כסברת הרא"ה, שהנוזל טפל לירק [עיי' שם בשער הציון אות סו].

היוצא מכל האמור לעיל, שלפי פסק המשנה ברורה מברכים על מי שלקות "בורא פרי
 האדמה" רק אם מתקיימים כל התנאים הבאים:

א. הירקות התבשלו בתוך המים, אך אם סחט אותם מברך "שהכל" [כשיטת הרא"ש בפסקים].

ב. בישל ירקות שדרכם בבישול [כשיטת הרשב"א].

ג. בישל ירקות לצורך הירקות, ולא רק לצורך המים [כשיטת הרא"ש בתשובות].

על פי זה נראה, כי האוכל מרק ירקות שטעמו בא לו מהירקות בלבד¹², ואין בו לא עוף
 ולא בשר ואף אין בו אבקת מרק, מברך "בורא פרי האדמה" אפילו המרק צלול ואין בו

¹¹ החזון איש [סי' לג סע' ה' ד"ה עור, ואמנם] סובר שיכול להיות שהרא"ש מודה לרשב"א שמברכים "בורא פרי
 האדמה" כשדרך לסחוט את הפירות והירקות. לפי זה לא ניתן לומר שהשו"ע סתם כדברי הרא"ש, ועל
 כרחנו שהשו"ע פסק דין זה בסתמא מפני שאין דרך לסחוט ירקות.

¹² עיין בספר "וזאת הברכה" [עמ' 258] המביא בשם הגרש"ז אויערבאך שמברכים "בורא פרי האדמה" רק
 כשיש טעם חזק של ירקות. כמדומני שהוא בא למעט מרק שעיקר טעמו בא מאבקת מרק, וירקות יש בו רק
 מעט.

ירקות¹³. השותה מיץ תפוזים מברך "שהכל" מפני שיטת הרא"ש, אך אם בירך "בורא פרי העץ" יצא ואינו חוזר ומברך [שער הציון סי' רה אות כא. ועיין חזון איש סי' לג סע' ה ד"ה מן, ואף, ואפשר דליכא, עוד ואמנם].

לגבי סוכר פוסק השו"ע [סי' רב סע' טו] כרמב"ם, שמברכים על סוכר "שהכל".

¹³ אמנם המשנה ברורה [סי' רה סק"י] פוסק שמברכים "בורא פרי האדמה" רק כשמבשל גם לצורך הירקות, אך ניתן להבין שבא למעט כשמבשל לעשות מהמים משקה, ואילו המרק הוא אוכל שמלפתים בו את הפת [ועיין מחצית השקל סק"ו ד"ה הלכך כו' מתפוחים].